

УДК 378.048.2: 614.23

ОМЕЛЬЧУК Михайло Анатолійович,

асистент кафедри хірургії, анестезіології та інтенсивної терапії, Інститут післядипломної освіти Національного медичного університету імені О. О. Богомольця
e-mail: omelchuk_mikhailo@ukr.net

КОМПЕТЕНТНІСТЬ З НАДАННЯ ПЕРШОЇ ДОЛІКАРСЬКОЇ ДОПОМОГИ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРОВІЗОРА

У статті схарактеризовано поняття компетентності з надання першої долікарської допомоги як обов'язкового компоненту професійної компетентності провізора. Визначено поняття компетентності з надання першої долікарської допомоги та вказано на роль мотиваційно-аксіологічного і соціально-особистісного компонентів професійної компетентності провізора як для основи формування означеної компетентності.

Ключові слова: *готовність; здатність; компетентність з надання першої долікарської допомоги; перша долікарська допомога; провізор; професійна компетентність.*

Постановка проблеми. Сучасна реформа системи охорони здоров'я, запровадження бюджетно-страхової медицини, інтеграція України в європейське співтовариство потребують удосконалення системи медичної освіти з метою підготовки фахівців, які відповідали б світовим стандартам [1]. Одним із важливих завдань сучасної медичної (фармацевтичної) освіти є якісна професійна підготовка майбутніх конкурентоспроможних фахівців (лікарів, фармацевтів) та формування їх компетентностей, що реалізується цілим комплексом впливу на їх свідомість і поведінку, результатом якого є здобуття знань, умінь та практичних навичок, необхідних для якісної професійної діяльності. У зв'язку з наявністю суперечностей між професійними вимогами, які висуваються до провізора і сучасними умовами розвитку фармацевтичного ринку, проблема якісної професійної підготовки майбутніх фармацевтів, формування їх професійної компетентності в умовах сьогодення набуває особливої актуальності [2], адже лише висококомпетентний спеціаліст, культурна та освічена людина здатна добре виконувати свої професійні обов'язки та бути конкурентоспроможною в сучасних ринкових умовах. В цьому контексті необхідно розглянути поняття компетентності з надання першої долікарської допомоги як одного з компонентів професійної компетентності провізора. Провізор є представником медичної галузі і у разі необхідності повинен надати першу медичну допомогу хворим та потерпілим, а компетентність з надання першої долікарської допомоги є невід'ємним компонентом професійної компетентності майбутнього провізора.

Аналіз літературних даних. У системі ключових компетентностей людини професійна компетентність являється однією з головних. Вона дає можливість якісно та на високому рівні виконувати професійну діяльність, бути запитаним та конкурентоспромож-

ним спеціалістом. В Австрії ключові компетентності (Schlüsselqualifikationen) визначають як трансверсальні функціональні та професійні кваліфікації, що включають непередметні специфічні здібності і особливості структури особистості. Вони згруповані за трьома напрямками: когнітивні, соціальні і особистісні компетенції. Когнітивні компетенції (Sachkompetenz) – знання, навички та здібності, які можуть використовуватися як у певній, специфічній діяльності, так і трансверсально, а також навички і здібності, необхідні для того, щоб впоратися із завданнями та виробляти стратегії, орієнтовані на вирішення проблем. Таким чином, теоретичне мислення, Methodenkompetenz (що включає навчальні методи) і професіоналізм – пов'язані з такими навичками, як IT, безпека робочого місця та менеджмент, які відносяться до Sachkompetenz. Соціальні компетенції (Sozialkompetenz) значною мірою пов'язані з іншими компетенціями і можуть бути визначені як здатність і готовність відповідально співпрацювати, взаємодіяти з іншими, з групою способом, орієнтованим на відносини. Особистісні компетенції (Selbstkompetenz) включають ключові кваліфікації і можуть бути визначені в термінах, здатності та готовності розвиватися самому, так само як розвивати навички, мотивацію і відносини, щоб не тільки ефективно працювати [3].

Багато наукових досліджень присвячено вивченню проблеми професійної компетентності. Енциклопедія освіти дає таке визначення «професійної компетентності» (від латинського profession – офіційно оголошене заняття; compete – досягати, відповідати, підходити) – інтегративна характеристика ділових і особистісних якостей фахівця, що відображає рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення мети з певного виду професійної діяльності, а також моральну позицію фахівця [4]. З. Курлянд визначає професійну компетентність як інтегративну якість, здатність, що базується не лише певному обсягу знань, умінь і навичок, а і передбачає особисті якості індивіда, що забезпечують знайти необхідне знання та спосіб дії в певній ситуації [5]. За визначенням С. Сисоєвої, професійна компетентність – інтегрована професійно-особистісна характеристика фахівця, що забезпечує ефективність певного виду діяльності та відображає рівень сформованості професійно-значущих якостей фахівця [6]. Н. Баловсяк визначає професійну компетентність як найвищий рівень професійної майстерності, що поєднує знання, уміння, рівень розвитку здібностей, результатів і способів діяльності, норми поведінки, а також внутрішні мотиви людини та дозволяє досягти високих результатів професійної діяльності [7]. Х. Столярук виділяє наступні якості професійної компетентності: адаптаційна мобільність – схильність та вміння творчого вирішення професійних потреб, ініціативність, сприйняття нової інформації, нововведень; контактність – уміння слухати, переконувати та сприймати думку інших; стійкість до стресів – інтелектуальна і емоційна захищеність при виникненні проблемних ситуацій, уміння володіти собою; домінантність – лідерські якості та вміння впливати на інших при необхідності; моральні та вольові якості – наполегливість, почуття відповідальності та обов'язку, інтелектуальні якості – глибина знань, широта світогляду, допитливість [8].

На думку Є. Климова, професійна компетентність, це система, яка складається з наступних складових: громадянські якості – система сформованих поглядів, що визначають моральний образ людини, коло її інтересів, ставлення до праці, своєї професії, розуміння своєї ролі, як члена колективу, суспільства та своїх зобов'язань перед ними; дієздатність – фізична та розумова дієздатності, самоконтроль, самодисципліна, ініціативність та ін.; спеціальні здібності – особисті якості людини, що сприяють реалізації своєї професійної діяльності; а також навички, звички, знання, досвід [9]. Л. Даниленко та Л. Карамушка визначають наступні компоненти професійної компетентності: знання, уміння і навички, необхідні для виконання професійної діяльності; професійні, ділові та особистісно значущі якості, які сприяють реалізації професійних якостей в процесі трудової діяльності; загальну культуру, яка визначає морально-етичні принципи, духовно-ціннісні орієнтири особистості та формує її гуманістичний світогляд [10]. На думку В. Первутинського, компетентність передбачає володіння людиною відповідною компетенцією. Компетентнісна в окремій галузі людина має певні знання та здібності, що дають їй можливість обґрунтовано судити про цю галузь й ефективно діяти в ній. Він поєднує поняття «компетентність» й «готовність», які визначаються не як тотожні, а як зв'язок між внутрішнім потенціалом та реальним його втіленням (внутрішньою сутністю і зовнішнім виявом). Виходячи з цього, професійна

компетентність є одним із структурних компонентів професійної готовності до конкретного виду діяльності [11].

Основна частина. Відповідні вимоги щодо формування професійної компетентності та її компонентів висуваються до працівників фармацевтичної галузі і якості професійної підготовки сучасного провізора. Ці вимоги стосуються не тільки рівня професійних знань, а і до таких способів діяльності як «уміння», «здатність», «готовність» до виконання своїх професійних обов'язків [12]. Розглянемо сутність цих понять. «Уміння» – це готовність успішно виконувати певну діяльність, яка ґрунтується на знаннях і навичках [13]. Поняття «готовність» означає сукупність умов та регуляторних механізмів, психічного стану, установок та наявності потреб суб'єкту, для виконання певного виду діяльності. Готовність – система професійно важливих якостей особистості: її досвід, знання, вміння, які необхідні для успішної роботи [14]. На думку К. Дурай-Новакової професійна готовність, це – усвідомлення особистістю високої ролі соціальної відповідальності, прагнення активно виконувати професійну задачу, установка на реалізацію знань, умінь та якостей особистості [15]. Готовність людини до будь-якої діяльності можна представити у вид формули: «готовність = бажання + знання + вміння» [16]. «Здатність» – сукупність фізичних і духовних сил особистості до виконання професійної діяльності. На нашу думку, показником сформованості професійної компетентності майбутнього провізора є не лише рівень набутих професійних знань, як основи формування компетентності та її складових (ключові, спеціальні професійні компетентності), а і готовність та здатність провізора до виконання своїх професійних обов'язків. Компетентність – це не лише можливість володіти знаннями, але швидше потенційна готовність вирішувати професійні завдання із знанням справи [17].

Розглядаючи поняття професійної компетентності провізора, знаходимо її в одному з семи показників професійної придатності фармацевта (професійна компетентність, психічні риси, етичні характеристики, уміння мислити, ставлення до роботи, наявні трудові стимули [18]. О. Лисенко подає комплексний підхід до формування професійної компетентності провізорів, та виділяє основні компоненти професійної компетентності у майбутніх провізорів (мотиваційно-аксіологічний, когнітивний, професійно-діяльнісний, соціально-особистісний) та критерії її сформованості. На її думку, компетентність з надання першої долікарської у майбутніх провізорів, є обов'язковим та невід'ємним складовим професійної компетентності [19], а мотиваційно-асіологічний та соціально-особистісний компоненти є базовими для формування означеної компетентності. На ролі особистісного компоненту в формуванні професійної компетентності працівника медичної сфери наголошує Ю. Колісник-Гуменюк [20]. Вимоги сьогодення потребують фахівців обізнаних та фахових не лише в межах обраної спеціальності, а й високоінтелектуальних, з сформованими професійно-особистісними якостями, морально-ціннісними орієнтирами, розумінням важливості та цінності набутої професії та її значимості для суспільства, та керуються відповідними ціннісними орієнтаціями і прагнуть до постійного безперервного самовдосконалення. Моральна культура медика є єдністю професійної культури і професійної моралі. Виконання професійної діяльності медика з усвідомленням морально-етичних норм через розуміння духовних цінностей, сприятиме кращому здійсненню їхньої професійної місії [21]. В Етичному кодексі фармацевтичних працівників України висвітлене основне завдання професійної фармацевтичної діяльності фахівця – профілактика захворювань, збереження та зміцнення здоров'я людини, та зазначені основні вимоги:

- сприяння раціональному призначенню та використанню лікарських засобів (далі – ЛЗ) та виробів медичного призначення і медичної техніки;
- високий професіоналізм та компетентність з питань забезпечення населення ЛЗ та медичною продукцією;
- забезпечення гарантій якості та безпеки застосування ЛЗ і медичної продукції, а також запобігання помилки при виготовленні, контролі якості просування та відпуску ЛЗ;
- участь у боротьбі з розробкою, виготовленням, просуванням та розповсюдженням фальсифікованих, субстандартних незареєстрованих в Україні ЛЗ та медичної продукції;

– участь у санітарно-просвітницькій роботі з охорони здоров'я, протидіяння з знахарством, участь в боротьбі з лікоманією, лікарською залежністю, наркоманією та алкоголізмом;

– та зобов'язання, одним із яких є – за необхідності надавати першу медичну допомогу.

На нашу думку питання надання першої долікарської допомоги майбутнім провізором має розглядатись не лише як зобов'язання, а як і прояв високих морально-особистісних якостей, що реалізуються розумінням необхідності набуття знань та практичних навичок з надання першої долікарської допомоги, як невід'ємної складової професійної компетентності, та в готовності і здатності надати її у разі необхідності. Провізор є повноцінним представником медичної галузі, аптека – закладом, який відноситься до системи охорони здоров'я, тому провізор являється не лише реалізатором медичних препаратів, а в разі необхідності повинен надати першу долікарську допомогу до моменту прибуття фахівця, що виходить з існуючої законодавчої бази в сфері охорони здоров'я, яка регламентує професійну діяльність медиків та провізорів зокрема, а саме статті 78 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 р. № 2108 (зі змінами та доповненнями) щодо обов'язку фармацевтичних працівників «безоплатно надавати першу невідкладну медичну допомогу громадянам у разі нещасного випадку та в інших екстремальних ситуаціях», а також «постійно підвищувати рівень професійних знань та майстерності» (пункти б та д). Крім того, хотілося б наголосити на даних статистики, які свідчать, що основною причиною смертності в Європі і Україні зокрема, є хвороби системи кровообігу (67,3%), а раптова зупинка кровообігу являється причиною смерті у більше 60% хворих з ішемічною хворобою серця і у 40–50% випадків раптова серцева смерть є першою і єдиною ознакою захворювання. В 25–50% первинними ритмами зупинки кровообігу є дефібриляційні ритми (фібриляція шлуночків та шлуночкова тахікардія без пульсу). В залежності від умов, ефективність дефібриляції в перші 3–5 хв. варіює від 50 до 70%. До втручань, які безумовно покращують виживання в раптовій зупинці кровообігу відносяться: негайний початок та якісне проведення СЛР (серцево-легенева реанімація), безперервні, високої якості натискання грудної клітки та рання дефібриляція у випадках зупинки кровообігу в дефібриляційних ритмах. Рівень означених втручань цілком доступний для опанування не лише медиками, а і пересічними громадянами.

Розглянемо визначення понять «перша медична», «перша долікарська допомога», «нешасний випадок». Перша медична допомога – комплекс невідкладних медичних заходів, які проводяться людині у випадку захворювання чи нещасного випадку, на місці пригоди та під час її транспортування до медичного закладу. Значення першої медичної допомоги важко переоцінити. Своєчасне та правильне надання першої медичної допомоги не тільки рятує життя хворому чи постраждалому, але й забезпечує подальше успішне лікування хвороби або травми, та попереджує розвиток можливих ускладнень (шок, інфікування) що зменшує ризик втрати працездатності та інвалідизації. В залежності від рівня надання допомоги вона поділяється на:

– першу медичну некваліфіковану допомогу, яка здійснюється немедичним працівником;

– першу медичну кваліфіковану (долікарську) допомогу, яка надається медичним працівником, що пройшов спеціальну підготовку з надання першої допомоги (фельдшер, медсестра, зубний технік, лаборант, фармацевт);

– першу лікарську допомогу, яка надається лікарем, з необхідними медикаментами, інструментами, апаратурою.

Перша долікарська допомога – комплекс медичних заходів, спрямованих на надання медичної допомоги при невідкладних станах, які відмічають на виробництві, у побуті, під час дорожньо-транспортних пригод, катастроф, техногенних аварій та при гострих неврологічних, терапевтичних, хірургічних та термінальних станах [22]. Перша долікарська допомога – це комплекс простих термінових дій, спрямованих на збереження здоров'я і життя потерпілого при захворюваннях та нещасних випадках. Нещасний випадок – ушкодження органів людини або порушення їх функції при раптовому впливі

навколишнього середовища. Перша медична (долікарська) допомога включає в себе наступні заходи: 1) негайне припинення впливу зовнішніх пошкоджуючих факторів (електричний струм, гіпер-, гіпотермія (переохолодження), зняття стискуємого предмету), та евакуація постраждалого з небезпечних умов (враховуючи безпеку рятувальника); 2) надання першої медичної допомоги хворому або постраждалому в залежності від характеру та виду травми, нещасного випадку або раптового стану (зупинка кровотеч, накладання пов'язок, проведення реанімаційних заходів (натискання грудної клітки та вентиляція ін.); 3) організація негайного транспортування хворого чи постраждалого до медичного закладу [23]. Надання першої долікарської допомоги базується на принципах: правильності, доцільності, швидкості, продуманості, рішучості, та вимагають спокою та володіння ситуацією рятувальником.

Компетентність з надання першої долікарської допомоги у майбутнього провізора полягає у готовності та здатності розпізнати стан загрози для життя у хворого чи потерпілого, своєчасно викликати допомогу, надати першу долікарську допомогу (зупинка кровотеч, накладання пов'язок, подання ліків (в межах своєї компетенції)), а у випадку зупинки кровообігу забезпечувати високої якості реанімаційні заходи та уміти застосувати AED (автоматичний зовнішній дефібрилятор).

Висновки. Отже, компетентність з надання першої долікарської допомоги є обов'язковим компонентом професійної компетентності провізора, та проявляється його готовністю та здатністю як представника медичної галузі, розуміючи свій обов'язок перед суспільством, та актуальність проблеми (мотиваційно-аксіологічний компонент), на основі набутих знань та навичок не лише з вузькоспеціалізованих а і суміжних дисциплін (когнітивний компонент), та постійно вдосконалюючи їх, відповідно останнім досягненням медичної науки (професійно-діяльнісний компонент), маючи психологічну стійкість та опанувавши ситуацію (соціально-особистісний компонент) надати першу долікарську допомогу до моменту прибуття кваліфікованої медичної допомоги.

Список використаної літератури

1. Колісник-Гуменюк Ю.І. Формування професійно-етичної культури майбутніх фахівців у процесі гуманітарної підготовки в медичних коледжах: монографія / Ю.І. Колісник-Гуменюк. – Львів : Край, 2013. – 296 с.
2. Москаленко В. Ф. Формування професійної компетентності майбутнього фармацевта в умовах кредитно-модульної системи освіти / В. Ф. Москаленко, І. В. Ніженковська, О. В. Вельчинська // Медична освіта. – 2011. – №2. – С. 85–87.
3. Bollinger H. Auf dem Weg von der Profession zum Beruf. Zur Deprofessionalisierung des ÄrzteStandes / H. Bollinger, J. Hohl // Zeitschrift für sozialwissenschaftliche Forschung und Praxis. – 1981. – № 32(4). – 12 s.
4. Енциклопедія освіти / [гол. ред. В. Г. Кремень]. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 1036 с.
5. Курлянд З.Н. Теорія і методика професійної освіти: навчальний посібник / З.Н. Курлянд, І.О. Бартенєва, І.М. Богданова, О.А. Галіцан, Р.С. Гурін [та ін]. – Київ : Знання, 2012. – 390 с.
6. Сисоєва С.О. Педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу непедагогічного профілю / С.О. Сисоєва // Компетентнісний підхід у сучасній університетській освіті : збірник наукових праць. – Рівне : НУВГП, 2011. – С. 3–11.
7. Баловсяк Н. Інформаційна компетентність в системі ключових компетенцій особистості / Н. Баловсяк // Професійна підготовка та інноваційні процеси у навчально-виховних закладах. – Харків, 2004. – С. 6–15.
8. Столярук Х.С. Критерії формування набору компетенцій фахівця у сфері управління персоналом / Х. С. Столярук // Соціально-трудові відносини: теорія та практика : зб. наук. праць ; ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – 2012. – № 1(3). – С. 153–159.
9. Климов Е.А. Психология профессионала / Е.А. Климов. – М. : Институт практической психологии, Воронеж : МОДЭК, 1996. – 400 с.
10. Освітній менеджмент : навчальний. посібник / За ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки. – Київ : Шкільний світ, 2003. – 400 с.
11. Первутинский В.Г. Современные подходы к развитию профессиональной компетентности студентов: монография / В.Г. Первутинский. – СПб., 2002.
12. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. – Київ : К.І.С., 2004. – 112 с.
13. Кутіщенко В.П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій). 2-ге вид. : навч. посіб / В.П. Кутіщенко. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 128 с.
14. Дьяченко М.И. Психологические проблемы готовности к деятельности / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович. Минск : Изд-во Бел. ун-та, 1976. – 175 с.
15. Дурай-Новакова М. Основы и закономерности процесса формирования профессиональной готовности к педагогической деятельности: автореф. дис. ... д-ра пед. наук / М. Дурай-Новакова. – М., 1983. – 41 с.

16. Акимов С.С. Готовность бакалавров технологического образования к научно-исследовательской деятельности / С.С. Акимов // Информационные технологии в образовании : VIII открытая научно-практическая конференция студентов и аспирантов. – М. : Изд-во СПбГУИТМО, 2005. – 85 с.
17. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – 5-е видання / [під ред. В.Т. Бусел]. – Київ : Ірпінь : Перун, 2005. – 1728 с.
18. Раздорская И.М. Вопросы выборности и оптимизации деятельности руководящих работников аптечных управлений / И.М. Раздорская // Фармация. – 1990. – № 4. – С. 43–45.
19. Лисенко О.Ю. Формування професійної компетентності майбутніх провізорів у вищих медичних навчальних закладах : монографія / О.Ю.Лисенко ; За ред. Я. В. Цехмістера. – Київ : Едельвейс, 2015. – 176 с.
20. Колісник-Гуменюк Ю.І. Особистісна характеристика медичного працівника / Ю.І. Колісник-Гуменюк, В.В. Гуменюк // Неперервна професійна освіта : теорія і практика. Серія : Педагогічні науки. – 2015. – Випуск 1–2 (42–43). – С.72–77. – Київ : Едельвейс.
21. Плахотнік А.М. Формування моральної культури засобами мистецтва в процесі підготовки лікарів / А.М. Плахотнік // Сучасні проблеми підготовки фахівців у вищих навчальних медичних та фармацевтичних закладах України : матеріали доповідей науково-методичної конференції. – Луганськ, 2000. – С. 279.
22. Фармацевтична енциклопедія / за ред. В. П. Черниха. – Київ : МОРІОН, 2010. – 1632 с.
23. Буянов В.М. Первая медицинская помощь : учеб. для мед. училищ / В. М. Буянов. – Изд. 5-е, перераб. и доп. – М. : Медицина, 1987. – 190 с.

References

1. Kolisnyk-Humeniuk, Yu.I. (2013). Formation of professional and ethical culture of future specialists in the humanitarian training in medical colleges: monograph. Lviv: Krai. (in Ukr.).
2. Moskalenko, V.F., Nizhenkovska, I.V., Velchynska, O.V. (2011). Formation of professional competence of future pharmacist in a credit-module system of education. *Medical education*, 2, 85–87. (in Ukr.).
3. Bollinger, H., Hohl, J. (1981). Auf dem Weg von der Profession zum Beruf. Zur Deprofessionalisierung des ÄrzteStandes. *Zeitschrift für sozialwissenschaftliche Forschung und Praxis*, 32(4). (in Deu).
4. Education Encyclopedia. In V.H. Kremen (Ed.). Kyiv: Inter Yurinkom. (in Ukr.).
5. Kurliand, Z.N., Barteneva, I.O., Bohdanova, I. M., Halitsan, O.A., Hurin, R.S. [and others] (2012). Theory and methods of professional education textbook. Kyiv: Knowledge. (in Ukr.).
6. Sysoieva, S.O. (2011). Pedagogical competence of the teacher of higher educational institution of non-teaching profile. *Competence approach in modern university education: Collected Works*, 3–11. Rivne: NUVHP. (in Ukr.).
7. Balovsiak, N. ((2004). Information competence in system of core personality competencies. *Training and innovation processes in educational institutions*, 6–15. Kharkiv. (in Ukr.).
8. Stoliaruk, H.S. (2012). Criteria for the formation of a set of competencies specialist in HR management. *Labor Relations: Theory and Practice: a collection of scientific papers SHEI "Kyiv National University ekonomyny Vadym Hetman" 1 (3)*, 153–159. (in Ukr.).
9. Klimov, E.A. (1996). *Psychology of the professional*. Moscow: Publishing house "Institute of Practical Psychology", Voronezh: MODEK. (in Rus.).
10. *Knowledge management: training: manual*. (2003). In L. Danilenko, L. Karamushka (Ed.). Kyiv: School World. (in Ukr.).
11. Pervutinsky, V.H. (2002). *Modern approaches to the development of professional competence of students: monograph*. St. Petersburg.
12. Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian prospects Library Educational Policy. (2004). Edited by A.V. Ovcharuk. Kyiv: K.I.S.
13. Kutishenko, V.P. (2010). Developmental and Educational Psychology (lectures). 2nd edition: Studies. guidances. Kyiv: Center of educational literature.
14. Dyachenko, M.I, Kandybovich, L.A. (1976). Psychological problems of readiness for activity. Minsk: Publishing house Belarus University.
15. Durai-Novakova, M. (1983). Fundamentals and regularities of the process of forming professional readiness for pedagogical activity. (Doctor in Pedagogy Dissertation). *Thesis*. Moscow.
16. Akimov, S.S. (2005). *Readiness of bachelors of technological education for research activities*. Information technologies in education: VIII open scientific and practical conference of students and graduate students. Moscow: Publishing House SPbGUITMO.
17. *Great Dictionary of Modern Ukrainian*. (2005). In V.T. Busel (Ed.), 5 edition. Kyiv: Irpin: Perun.
18. Razdorskaya, I.M. (1990). Questions of electivity and optimization of the managers activity of pharmaceutical departments. *Pharmacy*, 4, 43–45.
19. Lisenko, O.Yu. (2015). The form of the professional competence of the coming services in the forging medial educational schools: monograph. In Ya.V. Tsekhmistera (Ed.). Kyiv: Edelweiss.
20. Kolesnik-Gumenyuk, J.I., Humenyuk, V. (2015). Personality characteristics of medical worker. *Continuous education: Theory and Practice. Series: Teaching Science, Issue 1–2(42–43)*. 72–77. Kyiv: Edelweiss.
21. Plakhotnik, A.M. (2000). *Formation of moral culture through art in preparation of doctors*. Current problems of training in higher education medical and pharmaceutical institutions of Ukraine: materials of scientific-technical conference. Luhansk.
22. *Pharmaceutical Encyclopedia*. (2010). In V.P. Chernykha (Ed.). Kyiv: Morion.

23. Buyanov, V.M. (1987). *First medical aid: textbook for medical schools*. Edition 5-th, revised and supplemented. Moscow: Medicine.

OMELCHUK Mykhailo,

Lecturer of Surgery, Anesthesiology and Intensive Therapy Department,
Institute of Postgraduate Education of Bohomolets National Medical University
e-mail: omelchuk_mikhailo@ukr.net

COMPETENCE IN PROVIDING FIRST AID AS AN OBLIGATORY COMPONENT OF A PHARMACIST'S PROFESSIONAL COMPETENCE

Abstract. *The proposed article the question of competence to provide first aid as a mandatory component of professional competence pharmacist. The requirements on the formation of professional competence of future pharmacist and its components, and expertise to provide first aid as an integral part of the professional, that is, apart from the existing level of professional knowledge, formation activities such methods as "ability", "ability", "readiness" to perform their professional duties. Emphasized the importance of forming competence to provide first aid, as a pharmacist is a valuable representative of the healthcare industry, pharmacy – a healthcare institution, so the pharmacist is not only a seller of medicines and, if necessary, must provide first aid until arrival specialist. Also the relevance of acquiring expertise in providing first aid due to statistics that show that the leading cause of death in Europe and Ukraine in particular, are diseases of the circulatory system (67,3%) and sudden cardiac arrest is the cause of death in 60% of patients with coronary heart disease in 40–50% of cases of sudden cardiac death is the first and only sign of disease. In 25–50% of primary cardiac arrest rhythms is defibrillation rhythms (ventricular fibrillation and ventricular tachycardia without pulse), and the level of intervention, which certainly improves survival in a sudden stop circulation (immediate start and the quality of CPR (cardiopulmonary resuscitation), continuous, high quality chest press and early defibrillation in cases of cardiac arrest rhythms in defibrillator) completely available for the capture of not only physicians, but also ordinary citizens. The article stated the role of motivational axiological, social and personal components of professional competence of pharmacists as the basis for the formation of competence in providing first aid, as well as providing first aid should be considered not only as an obligation, but as a manifestation of high moral and personal qualities that are implemented understand the need for acquiring knowledge and practical skills in providing first aid, as an integral part of professional competence, and readiness to provide it if necessary. The concept of "health first", "First Aid", "accident", and disclosed the volume of activities and interventions in the provision of first aid. Determined that the competence to provide first aid is a required component of professional competence of pharmacists and manifests its willingness and capacity as a representative of the healthcare industry, realizing their duty to society, and the relevance of (motivational-axyological component), based on the acquired knowledge and skills not only a highly specialized and related disciplines (cognitive component) and constantly improving them, according to the latest developments in medical science (professional-activity component) having psychological stability and mastered the situation (socio-personal component) to provide the first aid until the arrival of skilled care.*

Article expertise to provide first aid in future pharmacist defined as – a willingness and ability to recognize life-threatening condition in a patient or victim assistance promptly cause, provide first aid (stop bleeding overlay dressings, drug submission (within its competence)), and in the case of cardiac arrest to ensure the high quality of resuscitation and be able to use AED (automated external defibrillator).

Key words: *readiness; ability; competent to provide first aid; First Aid; pharmacist; professional competence.*

Одержано редакцією 08.06.2017
Прийнято до публікації 14.06.2017